

Po Jugoslaviji

Predsednik stranke dr. Kulovec je v nedeljo, 2. februarja, imel na zborovanjih krajevnih organizacij JRZ v Laškem in Celju programatičen govor, v katerem je obrazložil notranje- in zunanjepolitično stanje ter podal smernice za delovanje stranke.

Zunanja trgovina Jugoslavija 1940. Vojna ima velik vpliv na trgovinske razmere. Ta vpliv na zunanjo trgovino naše države se je stopnjeval v 2. polovici preteklega leta, ko se je vojna razširila tudi na Sredozemsko morje. Posledice so se pokazale v jesenskih mesecih (v septembru, oktobru in novembru), ko je naš izvoz nazadoval, dočim se je zadnji mesec (decembra) zopet popravil. V decembru 1940 smo izvozili 197.349 ton blaga v vrednosti 611.4 milijona dinarjev, v decembru 1939 pa 395.793 ton v vrednosti 728.4 milijona din. Naš izvoz je torej v primeri z decembrom 1939 nazadoval po količini za 50 %, po vrednosti pa samo za 16 %. V

1. 1940. se je naš celotni izvoz dvignil na 6689 milijonov din. L. 1940 smo imeli po izkazu naše trgovinske bilance izvojni presežek v višini 662 milijonov din, torej nekaj manj kot 1939, toda mnogo več ko 1938.

Vzgoji mladine posveča oblast banovine Hrvatske posebno skrb. Odredila je, da imajo učenci praznik tisti dan, ko je splošno sv. obhajilo. Ob šolskih izletih po nedeljah in zapovedanih praznikih mora uprava šole oskrbeti, da vsi učenci, odnosno dijaki prisostvujejo daritvi sv. maše v kraju izleta. Predpisuje se v šolah poučevanje cerkvenih pesmi. Profesorji, odnosno učitelji imajo dolžnost, da nadzorujejo dijake (učence) za časa službe božje v cerkvi! Zapoveduje se, da v bodoče ne sme več biti skupen, marveč ločen pouk v telovadbi moške in ženske mladine. Pri telovadnih vežbah in nastopih morajo dijakinje (učenke) nastopati v dostojni obleki.

Ob 70 letnici F. S. Finžgarja

V nedeljo, 9. februarja, ko bo došel »Slov. gospodar« v najbolj od prometa oddaljeno vasico, bo zvedel, vsak naš naročnik, da je dopolnil naš najboljši, najbolj znani ter priljubljeni ljudski pisatelj F. S. Finžgar 70 letni jubilej pri telesni krepkosti ter pisateljski čistosti in razgibanosti.

Ob omenku Finžgarjevega pomenljivega starostnega jubileja mu bo vsak zaveden Slovenec v duhu stisnil roko z željo, da bi nam ga ljubi Bog še ohranil, in z zahvalo, da je bilo pero tega izrednega moža tako obilno blagoslovljeno s koristno, zabavno ter podučno duševno hrano vsakemu od otroka do odraslega ter starčka, od izobraženca do najbolj priprostega kmetiča.

Jubilant Finžgar je bil in ostane Slovencem oni kmečki sin, ki je neizmerno veliko dal svojemu narodu od svoje nadarjenosti ter znanja. Vsa njegova dela pa odlikuje pred drugimi pisatelji ta prednost, da so umljiva vsem in bodo ostala za vso bodočnost neizčrpni zaklad poduka in zabave.

F. S. Finžgar je izšel iz pristne kmečke hiše, z njo je vedno čutil, njo je proučeval, za njo je pisal iz davno prošle ter zmagoslavne zgodovine Slovanov ter jo spominjal v svojih številnih spisih novejših dogodkov iz kmečkega življenja.

Kdo že ni večkrat skrbno prečital Finžgarjevega zgodovinskega romana »Pod sodbodnim soncem«!

Slovenci imamo mnogo izvornih in dobrih iger. Največkrat se vrstijo na naših odrih Finžgarjevi igrokazi: »Divji lovec«, »Naša kri«, »Veriga« in »Razvalina življenja«.

Knjige Mohorjeve družbe so vsikdar žele posebno priznanje ter pohvalo, kadar je izšla kot dar družbe povest izpod Finžgarjevega peresa.

Finžgarja se nauči ceniti že vsak slovenski

Novice iz domačih krajev

25 letnica smrti narodnega prosvetitelja in mučenika. Zadnje dni januarja je preteklo 25 let, kar je umrl po mučeniškem trpljenju g. Franc Muršič, župnik v Framu. Rodil se je pri Sv. Marjeti niže Ptuja. Posvetil je vse svoje moči kot duhovnik verski obnovi in narodni prebuditvi spodnještajerskih Slovencev. Radi navdušenega delovanja v cerkvi, v družtvih in na shodih so ga zamrzili nemškutarji in mu prisegli maščevanje. Svoje hudobne naklepe so uresničili z zahrbtno ovadbo ob mobilizaciji l. 1914. Muršič je bil med prvimi žrtvami nemškutarskega ovađustva, ki ga je pahnilo za dolgo časa v graško ječo, iz katere se je vrnil po mučeniškem trpljenju kot komaj živ mrlič. Dne 28. januarja 1916 je umrl v Framu na posledicah trpljenja, katerega je preстал med prevozom v Gradec in v

Žepne svetilke

izdeluje domača tvornica

RUDOLF PASPA

Zagreb, Koturaška 69

podeželski šolar, ko čita z največjim zanimanjem njegove pouka polne zgodbe v »Vrtcu«.

Pisatelj Finžgar, ki je še vedno pridno na delu s peresom, je storil nepopisno veliko za naš narod, ko je bil več let urednik Mohorjevih knjig in »Mladike«, ki se je razvila pod njegovim vodstvom v najboljši slovenski družinski list.

Finžgar je bil oni slovenski mož, ki je opravil glavno delo za odkup Prešernove rojstne hiše, da je postala narodna last ter je z nosil s trudom vanjo staro opremo iz Prešernove dobe.

Znameniti jubilent Finžgar se je rodil 9. februarja 1871 v vasi Dosloviče pri Breznici na Gorenjskem, blizu tam, kjer je bil doma naš največji pesnik Prešeren, s katerim je Finžgar v daljnem sorodstvu. Po dovršeni gimnaziji in bogoslovju je pel novo mašo leta 1894. Kaplan je bil na raznih župnijah. Ko župnik pa je služboval na treh župnijah od leta 1902—1936, ko je stopil v pokoj.

Ob 70 letnici g. jubilantu Finžgarju »Slov. gospodar« zagotavlja, da mu bo celotni slovenski narod ostal za njegovo veliko pisateljsko delo trajno hvaležen in ga bo štel med svoje najbolj zaslužne in najboljše može!

Pisanje po jektu. Zgodovina se ponavlja. Babilonci so urezavali svoje hieroglife v opeke; Grki in Rimljani so imeli voščene tablice. Kasneje so le še umetniki imeli tako pisalo v rokah, ko so izdelovali bakroreze in lesoreze. Vsi drugi pišemo le še »površno«, ko s tinto ali svinčnikom devamo znake na površje papirja. Velikanski tehniški razvoj te dobe zahteva, da so vse obrtniške panoge vprežene v njen voz. V dele raznih strojev ali orodja iz vseh kovin in tudi iz najtršega jekla, ki morajo imeti navodila ali številk, je moči s posebnim pisalom brez vsakršne težave napisati navodila in številke. Nemška električna industrija je iznašla pisalo iz trde Wolframove kovine. Da more kdo kaj

Podkrajški Judež

Povest iz domačih hribov

5.

Prav nič zadovoljen pa ni bil z Judežem — coprnik Migeč. Ko se ga je Judež jel izogibati, je sprva mislil, da so ga pač kake muhe prijele. Toda kmalu je moral spoznati, da se ga je fant hotel rešiti in da je hotel začeti pošteno, delavno življenje. To ga je ujezilo in vznemirilo. Saj mu je bil Judež tak pomagač, da je bil težko brez njega. Kadar mu je bilo treba kož, je zagnal Judeža na lov; tudi večji del njegovih coprnij je bil tak, da mu brez Judeževe pomoči niso šle. Zato se je na vse kriplje trudil, da bi ga odvrnil od poštenega življenja in pridobil zopet zase. Ko zlepa ni uspel, je začel s hudim; grozil mu je, da ga bo zaradi ene ali druge lumparije naznanil. Judež pa je besedo obrnil; saj je vedel tudi on za marsikako hudobijo, ki bi bila Migeča spravila za kako leto na varno. Zdaj ga je coprnik jel na limanice vabiti; objubil mu je, da mu bo dajal na mesec tisoč dinarjev, če bo zanj delal. Pa tudi te ponudbe Judeža niso premotile. Nekega dne, ko je Judež proti večeru ravno prišel domov in se lotil popravila pri oknih, je prišel spet coprnik in je na harmonike zaigral poskočno arijo. Judež se ni zmenil zanj; ko pa Migeč le ni nehal, je revknil:

5

»Kaj pa hočeš?«

»Za ovset ti orglam, hihih,« se je zarežal Migeč.

»Pusti me s svojimi neumnimi norci! Jaz se ne ženim.«

»Kako da ne? Saj boš vzel najlepšo in najbogatejšo v vsej fari?«

»Koga?«

»Koga neki? Nadvorsko Julko, seveda, hehehe.«

»Ti —! Prekleti jezik, nikar ne uganjaj norcev, t rečem.«

»Ali ne boš Julke vzel?«

»Še v spanju nisem mislil na ženitev, z Julko pa še najmanj. Tako zmešan še nisem.«

»Noč in dan misliš nanjo.«

»Kaj? Kdo to pravi?«

»Meni moj salamonski špegelj.«

»Beži, beži! Poznam vse tvoje goljufije in tvoj salaboljski špegelj.«

»Ti me še malo ne poznaš! Jaz imam v oblasti tako reči, da se ti še sanja ne.«

Oči so se mu zableščale kakor mački, uhlji so mu zamigali, zasukal je glavo sem in tja, da je čudno zašklepetala. Potem je zopet nastavljal harmonike na usta in zaigral zapeljivo ljubavno vižo.

»Nehaj!« se je zadril Judež jezno.

»Ali je ne maraš, Julke, ha? Seveda jo imaš rad. Ležeš za njo in snudiš okoli nje. Pa to ti vse vkup ne

Požari

Na Vranskem je izbruhnil pod večer ogenj v hlevu posestnika Leopolda Pirnata v Jeronimu. Hleva na pomoč prbrzeli domačini in gasilci niso mogli oteti, pač pa so rešili kravo in blizu stoječo hišo. Škode je več tisoč din, zavarovalnina je malenkostna.

Vlom v stanovanje. V Radvanju pri Mariboru je bilo v Firmovi ulici stanujoči Mariji Horvati iz stanovanja od neznanca ukradenih 3500 din, bučilka in posteljno perilo.

Tihopatec z živim blagom. Okrog 25 prekmurških Goričancev se je zmenilo, da bodo šli v Nemčijo na delo in to brez vsakega dovoljenja. Največ je bilo mladine pod 20 leti. Dobili so nekega agenta, ki jih je spravil skrivaj preko meje in so baje šli v tem mrzlem vremenu do pasu preko vode. Nesli so s seboj tudi vence, kakor da bi šli kam na pogreb, da bi ja bilo manj sumljivo. Pa niso imeli sreče. Prišli so sicer preko meje, pa jih je nemška oblast neke blizu Cmurka ustavila, jih prignala do meje in pognala v našo državo. Naši Goričanci so bili poparjeni in sram jih je bilo, ko so tako hitro prišli s sezonskega dela. In še naša oblast jih bo poklicala na odgovornost. Tako je prav, naj jih le dobro zašije. Mladina pa imej pamet in ne izpostavlja svojega življenja v nevarnost, posebno tista, ki imaš vsega dovolj doma.

Lovski tatovi v Slov. Krajinah. Tudi pri nas je precej teh tičev. Tako so orožniki dobili Zrim Ludovika s puško v revirju v Petrovcih in so mu jo odvzeli, ker je oddal več strelcev. Lovski tatovi so navadno med najbolj bogatimi posestniki. Če jih bo oblast dobro prijela, se bodo že spametovali. Tudi drugod jih je dovolj.

Po svetu

Smrt predsednika grške vlade in njegov naslednik. Dne 29. januarja zjutraj je preminul na svojem domu v Atenah 70 letni Ivan Metaksas, general in predsednik grške vlade. General Metaksas je užival v svetu ne samo glas uglednega in enega najbolj zmogljivih državnikov, ki je organiziral Grčijo v močno politično silo, ampak je veljal tudi v vojaškem oziru za velik talent. V sedanjih vojni je dokazal s številnimi zmagami svoje poveljniške zmogljivosti. Za njegovega naslednika je bil imenovan Metaksasov najbližji svetovalec, 53 letni Aleksander Korizis, dose-danji vodja grške narodne banke. Novi ministrski predsednik je obdržal vso oblast, katero je imel Metaksas. Poleg čina ministrskega predsednika spadajo pod njegovo področje zunanje, notranje zadeve in vojno ministrstvo. Novi šef grške vlade pozna do podrobnosti posle in načrte pokojnega generala Metaksasa. V merodajnih grških krogih izjavljajo, da se s smrtjo Metaksasa grška

politika ne bo spremenila in bo Grčija nadaljevala vojno.

Vladna kriza na Bolgarskem odklonjena. Bolgarski kmetijski minister Bagrjanov je na zasedanju sobranja (parlamenta) 1. febr. v svojem poročilu ostro napadel delo vlade in zahteval temeljite spremembe v notranjem režimu v Bolgariji. Bagrjanov se je vrnil pred nedavnim z dolgega potovanja po Nemčiji in Italiji ter je velik zagovornik načina vladanja narodnega socializma in fašizma. Takoj po Bagrjanovem govoru je odstopil trgovinski minister Zagorov. Nato je sklical ministrski predsednik Filov sejo vlade, koje sklep je bil odstop. Ko je pa ministrski pred-

Ivan Metaksas, general in grški ministrski predsednik, je umrl, kakor poročamo danes

sednik Filov ponudil kralju Borisu ostavko vlade, je ta ni sprejel. Izvršene bodo le nekatere spremembe v vladi, sicer pa ostane vse pri starem in je zaenkrat Bagrjanov naklep propadel.

Umrli je zadnji papeški vojak. Ne mislimo na papeževo telesno stražo, ki se vedno dopolnjuje z vojaki po večini iz Švice. V mistih nam je papeževa vojska, ki je bila potrebna, dokler je imel papež svojo lastno državo, ki je nekdanj obsegala ne samo mesto Rim in okolico, marveč tudi druge pokrajine v Italiji. Zadnji član te vojske je te dni umrl. Ime mu je bilo Tomaž Latini. Hrabro se je za papeža in njegovo posest vojskoval l. 1867. in 1870. ter je tudi nekaj časa živel v vojnem ujetništvu. Od papeža je prejemal pokojnino do svoje smrti, ki ga je zadela v 93. letu življenja.

Graf Csaky, madžarski zunanji minister, je bil sredi minulega tedna slovesno pokopan v Budimpešti

Spominjajmo se v molitvah rajnih!

Dobrotnik cerkve in sirot umrl. Dne 26. jan. je umrl v slovenjegraški bolnišnici veleposestnik, trgovec in tovarnar Viktor Gol. Njegove zemeljske ostanke so prepeljali domov in položili na mrtvaški oder. Pogreb je bil na farno pokopališče k Sv. Janezu. Rajni je bil velik dobrotnik cerkve in sirot. Sveti mu večna luč, sorodnikom pa naše iskreno sožalje!

Najstarejši župljan in Slomškov birmanec umrl v Jarenini. Dne 30. januarja tega leta smo položili k večnemu počitku najstarejšega župljana Slomškovega birmanca, bivšega posestnika in cerkovnika 91 let. Knupleža Karla. Starček, ki je bil zgled poštenjaka in narodnjaka, je zatislil svoje trudne oči na svojem bivšem domu, kjer zdaj gospodari sin Albin v Vajgnu. Pokojnik je bil rojen 1850. leta v Partinju, župnija Sv. Jurij v Slov. goricah. Kot fant je bil član Marijine družbe ter zgled vsem fantom. Nato je šel kot fant v Špilje, v nekdanj slovensko, danes že ponemčeno župnijo, za cerkovnika, kjer je bil 5 let. Nato je šel v Jarenino, kjer je bil cerkov-

nik 33 let, od tu je šel k Sv. Jakobu v Slov. goricah, kjer je bil za cerkovnika 4 leta, nakar si je v Jarenini kupil lepo srednje posestvo tik ob cesti Jarenina—št. Ilj v Slov. goricah, kjer je živel do svoje smrti. Kakor je že uvodoma omenjeno, ga je birmal naš svetniški škof Slomšek, česar se je starček z veseljem mnogokrat spominjal. Že v fantovski dobi, ko se je pri nas pričelo narodnostno gibanje, ga je zajel val navdušenja za slovenstvo in za narodne pravice. Bil je čez 50 let naročnik »Slovenskega gospodarja« in mariborske »Straže« od početka njenega izhajanja do ustavitve. Razmeroma star se je poročil (39 let) z Donko Rozalijo, ki mu je bila zvesta in udana družica skozi 52 let ter mu tudi v boleznih nad vse požrtvovalno stregla. V zakonu se mu je rodilo 6 sinov, ki so vsi zavedni narodnjaki ter odločni borci za narodne in katoliške vzore. Pokojni je zapustil razen žene in 6 sinov še 21 vnukov ter 9 pravnukov. Od rajnega se je pri cerkvi poslovil v lepih besedah tukašnji dekan in častni kanonik g. Čížek Josip, domači

Motorni čolni s krili. V Marsfieldu v ameriški zvezni državi Oregon so te dni preskušali nov tip motornih čolnov, ki bodo pomenili v najbližji bodočnosti pravo revolucijo. Nov tip motornega čolna razvije v razmeroma kratkem času neverjetno brzino. Pri brzini 83 km na uro se čoln dvigne tik nad gladino, v vodi ostane le ves vijak. Istočasno se na obeh straneh čolna razprostrejo po tri krila, ki služijo istemu namenu kot krila pri letalu. Čoln dobi v tem trenutku podoba galeba, ki leti tik nad vodno gladino. Motor ima 55 ks. Ko se motorni čoln ob brzini 83 km dvigne tik nad gladino, lahko nato v nekaj sekundah razvije hitrost 103 km na uro. Pri tej brzini se potem več ne uporablja krmilo,

»Kaj pa ti je? Ali te meša?« je dejal Peter nevoljno.

»Smejati se moram, ko misliš, da čaka Julka na takega z desetimi čednostmi — hehehe. Ne, ne! Tako izbirčna Julka ni. Saj že ima ljubčka — pa ta ni ne gruntarski ne bajtarski, še hlapec ni, cel beraček je, beraček.«

»Za Julko lezejo mnogi, gruntarski in beraški; pa Julka jim kaže fige, velikim in malim.«

»Oha — v tega ljubčka pa je vsa zatelebana; smoli se okoli njega, po cele ure presedi z njim, denar mu daje in jezik si brusi za njega.«

»Migec, glej, kaj jezikaš! Moje sestre ne boš obrekoval.«

»Saj je ne obrekujem. Povem pač to, kar vem... Če ne verjameš, pokukaj v moj salamonski špegelj! Tu notri ju vidiš, kako se ljubita.«

Pomolil mu je steklo pred nos, pa ga naglo spet umaknil čes:

»Hihhi, saj nič ne vidiš, si slep ko mače, ko na svet pride. Jaz pa natanko vidim... On je cel divjak, rdečaste lase ima; bajto tudi vidim, kamor se bo priženila... V Kotu je.«

»V Kotu ni druge bajte kakor Jeruljina.«

»Saj ta je... Jerulje Julka ne bo vzela, hehehe, to je gotovo. Pa v bajti je še nekdo drug.«

»Preklete! Judež!«

»Uganil si, hehehehe... Prav v tega se je Julka zatelebala, hehehe.«

»Če mi zdaj še eno zineš, te čofim po gobcu, da boš vse zobe izgubil.«

»Dobro, bom pa tiho in bom gledal, kako boste zijali... Nas eden ve več, kakor se vam sanja; pa saj sem tiho tudi lahko.«

»Kaj še veš? Povej!«

»Ah, zdaj si mi radoveden! Ti bom pa še nekaj manglega povedal. Oni človek, ki je čez Hudičev graben skočil in ki mu je potem tvoja sestra pomagala naprej, ni bil nihče drugi ko — Judež.«

»Tako? Zadnjič si pa pri Repniku rekel, da je bil Mrkačev Luka.«

»Mrkačevemu sem bil še eno dolžen, ker me je radi neke zajčje pasti orožnikom zatožil... Še nisva obracunala... Skočil pa je Judež in tvoja sestra bi si bila rajši jezik odgriznila, ko da bi ga bila izdala... In takega para ti ni kmalu kje blizu, cele ure presedita v lesu, hehehe... Ko človek takole hodi za rožami, ti marsikaj vidi, hehehe, in svojega salamonskega špeglja tudi ne nosim zastonj s seboj... Poslušaj me! O svečnici se bosta ta dva oženila na Jeruljino bajto, to je gotovo; vse sta se že zmenila.«